

JÄÄTMESEADUSE MUUTMISE SEADUSE EELNÕU SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seadusega muudetakse jäätmeseadust (edaspidi ka *JäätS*; RT I, 05.05.2021, 4), täiendades ja täpsustades laiendatud tootjavastutusega seotud sätteid, millega kõrvaldatakse praktikas tõusetunud probleemkohad ja parandatakse keskkonnakaitset. Võrreldes praegusega laiendatakse rehvi tootja terminit ning lisatakse, et rehvi tootja on ka isik, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“ või haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga koos. Seni kehtinud termin määratles rehvi tootjana üksnes isikut, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“. Arvesse on võetud huvigruppide ettepanekuid regulatsiooni õiglasemaks rakendamiseks. Muudatuse eesmärk on rehvi turule laskja kohustuste ühtne täitmine ning sellega seoses rehvi tootjate õiguste parem tagamine võrreldes kehtiva regulatsiooniga.

Ka täpsustatakse põllumajandusplasti tootja terminit ning lisatakse, et põllumajandusplasti tootja on isik, kes laseb põllumajandusplasti turule mis tahes müügiviisil. Seni kehtinud termin tekitas segadust, määratledes põllumajandusplasti tootjana isiku, kes valmistab või veab majandus- või kutsetegevuse korras Eestisse sisse põllumajandusplasti.

Täpsustatakse probleemtoodete kogumisel ja taaskasutamisel tekkinud kulude jagamist tootjate ja tootjate ühenduste vahel. Eri huvigrupid (tootjad/tootjate ühendused, jäätmekäitlejad jt) tõlgendavad tootjavastutust oma huvidest lähtuvalt erineval viisil. Seetõttu on oluline, et kulude jagamine peab toimuma tootjate või tootjate ühenduste vahel sõlmitud lepingu alusel. Lepingus peab olema toodud osapoolte vahel kokku lepitud läbipaistev ja kõigile arusaadav arvutusmeetod. Euroopa Liit ei ole kindlaks määranud arvutusmeetodit. Seega võivad osapooled arvutusmeetodi ise kokku leppida ning võtta aluseks teiste ELi liikmesriikide kogemusi.

Samuti täpsustatakse elektri- ja elektroonikaseadme turustaja kohustusi müügikohas elektroonikaromu tagasivõtmisel, täiendades, et kohustus hõlmab vaid elektri- ja elektroonikaseadme turustaja müügikohta, mille elektri ja elektroonikaseadmetega seotud müügipind on vähemalt 400 m². Kehtiv norm on üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.07.2012, lk 38–71; edaspidi *elektroonikaromu direktiiv*) rangemalt ning seetõttu viiakse JäätS kooskõlla elektroonikaromu direktiiviga.

Säilitatakse tänane prügila käitamiseks jäätmeloa, jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitsete ja ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel nõutud kindlustus- ja garantiisüsteem, ent selles tehakse muudatusi. Näiteks muutub tagatise kohustuse täitmine paindlikumaks: laiendatakse tagatise liike ja luuakse prügilate käitajatele ja jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitsete omavatele isikutele võimalus kasutada ühe finantstagatise liigina deposiiti ehk selleks määratud kontole makstud tagatissummat. Muudetakse ka jäätmete ladustamise tagatisest vabastatud isikute ringi ja täpsustatakse tagatise eesmärki.

Samuti täpsustatakse, et kaevandamisjäätmete käitlemisele ei kohaldata jäätmeseaduse 8.–9. peatükki. Tegemist on tehnilise muudatusega, millega parandatakse 01.01.2020 jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 21.12.2019, 1) tekkinud ebatäpsus.

Eelnõukohase seadusega korrastatakse ka metallijätmete kokkuostmise piirangu sätteid. Tegemist on tehniliste muudatustega, millega ajakohastatakse JäätSi sätteid ja viiakse need kooskõlla kehtiva õigusega. Muudatustel on õiguskorda korrastav ja õigusselgust tagav mõju ning need ei muuda metallijätmete kokkuostmise piirangu põhimõtteid.

Eelnõukohase seadusega kehtestatakse probleemtootest tekkinud jätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude puhul (JäätS § 124) üldisest väärtegude aegumistähtajast pikem, kolmeaastane aegumistähtaeg.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on ette valmistanud Keskkonnaministeeriumi (edaspidi *KeM*) keskkonnakorralduse osakonna nõunikud Kerli Rebane (626 2859, kerli.rebane@envir.ee; teenistussuhe ajutiselt peatatud), Kristel Kibin (626 0700, kristel.kibin@envir.ee) ja Piret Otsason (626 2859, piret.otsason@envir.ee) ning sama osakonna peaspetsialist Görel Grauding (626 2897, gorel.grauding@envir.ee).

Eelnõu õigusekspertiisi tegi KeMi õigusosakonna jurist Käthlin Raudla (626 0798, kathlin.raudla@envir.ee) ning keeleteimetaja oli sama osakonna peaspetsialist Aili Sandre (626 2953, aili.sandre@envir.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõukohase seadusega muudetakse JäätSi redaktsiooni RT I, 05.05.2021, 4.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on täiendada ja täpsustada laiendatud tootjavastutuse regulatsiooni, täpsemalt rehvide ja põllumajandusplasti tootjaga seotud nõudeid. Lisaks muudetakse ja täiendatakse prügila käitamiseks jäätmeloa ja jätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa taotlemisel nõutud garantiid või finantstagatist käsitlevaid sätteid ning täpsustatakse ohtlike jätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel nõutud garantiid või finantstagatist käsitlevaid sätteid.

Eelnõu peamine eesmärk on kehtestada meetmed, millega välditakse ja vähendatakse jätmete tekitamist ning jätmete tekitamise ja käitlemise negatiivset keskkonnamõju.

Rehvidega seotud muudatuste jaoks on koostatud väljatöötamiskavatsus (edaspidi VTK)¹, mis läbis 2016. aasta juulis kooskõlastusringi. VTK kooskõlastamise tulemusel toetati vajadust leida lahendus vanarehvide kuhjumise vältimiseks. Muude sätete kohta ei ole enne seaduseelnõu ja seletuskirja ettevalmistamist koostatud väljatöötamiskavatsust, seaduseelnõu seadusena rakendamiseks ei kaasne olulist õiguslikku muudatust (hea õigusloome ja normitehnika eeskiri § 1 lg 2 p 5).

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

¹ <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/62cc8d62-9385-4af7-861b-256e0801d47f>.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest esimesega muudetakse ja täiendatakse JäätSi kehtivaid sätteid, teises paragrahvis reguleeritakse seaduse jõustumise aega.

Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normide, Eesti Vabariigi suhtes jõustunud välislepingute ning Euroopa Liidu õigusega.

Paragrahv 1 sätestab jäätmeseaduses tehtavad muudatused.

JäätSi § 1 lõige 3¹

Jäätmeseaduse (RT I, 02.07.2019, 4) § 1 lõige 3¹ sätestas muuhulgas, et kaevandamisjäätmete käitlemisele ei kohaldata jäätmeseaduse 7.–9. peatükki, välja arvatud juhul, kui kaevandamisjätmeid ladestatakse prügilas. 01.01.2020 jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 21.12.2019, 1) tunnistati jäätmeseaduse 7. peatükk kehtetuks ning muudeti jäätmeseaduse § 1 lõiget 3¹ selliselt, et kaevandamisjäätmete käitlemisele ei kohaldata jäätmeseaduse 6.–9. peatükki. Tegemist oli eksitusega ning muudatuse eesmärk oli jätta välja viide kehtetuks tunnistatavale jäätmeseaduse 7. peatükile, mitte laiendada sätteid, mida kaevandamisjäätmete käitlemisel ei kohaldata. Seetõttu muudetakse jäätmeseaduse § 1 lõike 3¹ sõnastust ning täpsustatakse, et kaevandamisjäätmete käitlemisele ei kohaldata jäätmeseaduse 8.–9. peatükki.

JäätSi § 23 lõige 1⁵

Rehvi tootja terminile on lisatud klausel, et rehvi tootja on isik, kes laseb rehve turule mis tahes müügiviisil. Rõhk on asjaolul, et rehvi tootja peab need tooted turule laskma, et rakenduks tootjavastutus ja ettevõtja loetakse rehvi tootjaks JäätSi tähenduses. Kehtiva JäätSi sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Turule laskmine tähendab toote teistele isikutele esimest korda kättesaadavaks tegemist. Kui toode tuuakse Eestisse omatarbeks, on toode küll Eestisse sisse veetud, kuid ei ole tegelikult teistele (kolmandatele) isikutele kättesaadavaks tehtud. Kui see isik teeb kättesaadavaks mõne algul omatarbeks toodud toote, loetakse ta automaatselt tootjaks, sest ta teeb selle toote esmakordselt kättesaadavaks teistele isikutele.

Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote (antud juhul rehvide) turule laskmisel kasutas, st arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed).

Lisaks on rehvi terminile lisatud klausel, et rehvi tootja on ka isik, kes laseb rehve Eestis turule koos haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga. Jäätmearuandluse infosüsteemist selgub, et Eestisse imporditi 2018. aastal 6921,2 tonni ja 2019. aastal 1454,4 tonni romusõidukeid. Kuid jäätmekäitleja romusõidukitelt eemaldatud kasutuskõlblikke rehve Eestis müües tegeleb samuti rehvide turule suunamisega. Ehk keskkonnaluba omav ettevõtte, müües kasutatud rehve, on samuti tootja. Praktikas on tekkinud olukord, kus rehvi tootjate kogumispunktidesse tuuakse vanarehve, mis on pärit jäätteks muutunud pukseeritavast seadmest, maastiku- või mootorsõidukitest nende käitlemise tulemusena, kuid nende käitlemise eest ei ole tasutud. Selle eest peavad tasuma rehvi tootjad, kes rehve Eestis turule lasevad. Et tulevikus kogu vanarehvidega seotud toimingute eest tasuksid need ettevõtted, kes rehve Eestis turule lasevad, st kas iseseisva tootena „rehv“ või haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga koos, on vaja samuti hõlmata rehvi tootja termini alla, et neile rehvidega seotud tootjavastutus kehtiks.

JäätSi § 23 lõige 1⁶

Põllumajandusplasti tootja mõistele on lisatud klausel, et põllumajandusplasti tootja on isik, kes laseb põllumajandusplasti turule mis tahes müügiviisil. Sellega täpsustatakse, et põllumajandusplasti tootja peab need tooted turule laskma. Kehtiva JäätSi sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Turule laskmine tähendab toote teistele isikutele esimest korda kättesaadavaks tegemist. Kui toode tuuakse Eestisse omatarbeks, on toode küll Eestisse sisse veetud, kuid ei ole tegelikult teistele (kolmandatele) isikutele kättesaadavaks tehtud. Kui see isik teeb kättesaadavaks mõne algul omatarbeks toodud toote, loetakse ta automaatselt tootjaks, sest ta teeb selle toote esmakordselt kättesaadavaks teistele isikutele. Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote (st põllumajandusplasti) turule laskmisel kasutas, arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed).

JäätSi § 25 lõike 2 punkt 4

Elektri- ja elektroonikaseadmete osadele ei ole mitte kunagi rakendatud tootjavastutust. Elektri- ja elektroonikaseadmete osad on üksnes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/65/EL, teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes (ELT L 174, 1.7.2011, lk 88–110), reguleerimisalas, kuid neile ei laiene üldised tootjavastutuse nõuded. Elektri- ja elektroonikaseadmete osade maaletooja või valmistaja ei pea end probleemtooteregistris registreerima ega elektri- ja elektroonikaseadmete osasid tagasi koguma.

JäätSi § 26 lõige 4³

See säte tunnistatakse kehtetuks, kuna kõik rehvid, sh mootorsõidukitega turule toodavad rehvid, kuuluvad edaspidi tootjavastutuse alla ning eraldi mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide üle arvestust pidada ei ole vaja.

JäätSi § 26⁴

Sätet muudetakse, selle kehtiv tekst muudetakse ja loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi lisatakse lõiked 2, 3, 4 ja 5.

Normi eesmärk on sätestada, kuidas toimub probleemtoodete kogumisel, taaskasutamisel või kõrvaldamisel tekkinud kulude jagamine tootjate või tootjate ühenduste (edaspidi TVO) vahel, ning paragrahv annab õiguse hüvitise saamiseks teiselt tootjalt või TVO-lt.

Eri huvigrupid (tootjad/TVOd, jäätmekäitlejad jt) tõlgendavad tootjavastutust oma huvidest lähtuvalt eri viisil, seetõttu peab kulude jagamine toimuma tootjate või tootjate ühenduste vahel sõlmitud lepingu alusel, kus on kokku lepitud läbipaistev ja kõigile arusaadav arvutusmeetod.

Lõikes 1 sätestatakse, et kollektiivse vastutuse kohaselt on igal probleemtoote tootjal ja TVO-l, kes on kogunud ja nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid rohkem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga seda liiki probleemtoote turul, on õigus nõuda teiselt tootjalt või TVO-lt, kes on probleemtoodetest tekkinud jäätmeid kogunud ja nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud vähem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga seda liiki probleemtoote turul, kogumise, ringlussevõtu või taaskasutamise ning kõrvaldamise kulude hüvitamist ulatuses, mis tagab jäätmekäitluskulude jagamist võrdeliselt tootja või TVO turuosaga seda liiki probleemtoodete turul. Nõuetekohane ringlussevõtt või taaskasutamine tähendab, et jäätmekäitleja, kes on tootja või TVO eest jäätmed kogunud, sortinud ja teinud muid ettevalmistusi jäätmete ringlussevõtuks või taaskasutamiseks ning jäätmed ringlusse võtab või taaskasutab, kasutab parimat võimalikku tehnikat, tema käitluskohast vastab vähemalt jäätmeseadusega sätestatud nõuetele ning ta suudab täita ringlussevõtu ja taaskasutamise sihtarve. Kui taaskasutamise või ringlussevõtu sihtarvud ei ole saavutatud, ei ole teisel tootjal kohustust tasuda kulutusi, mida on teinud see tootja, kes

on kogunud ja ringlusse võtnud või taaskasutanud jäätmeid rohkem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga. Kui tootja või TVO on enam kogunud jäätmed nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud, on tal õigus nõuda teiselt tootjalt või TVO-lt ka enam kogunud jäätmete ringlussevõtu või taaskasutamise kulude hüvitamist.

Lõikes 2 sätestatakse, et turuosade ja jäätmekoguste arvutamine toimub probleemtooteregistri andmete alusel. Probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise kulude hüvitamise nõude esitamisel peavad tootjad ja tootjate ühendused tuginema probleemtooteregistri andmete alusel registri volitatud töötleja poolt välja arvatud andmetele tootjate turuosade kohta vastava alaliigi probleemtoodete turul ning kogutud ja taaskasutatud jäätmete massi kohta. Probleemtooteregistrisse esitatakse andmed turule lastud probleemtoote massi, kogutud probleemtootejäätmete massi, taaskasutatud probleemtootejäätmete massi kohta. Probleemtooteregistri volitatud töötleja saab kasutada tootjate ja TVO-de turuosade ja jäätmekoguste arvutamiseks registrisse esitatud andmeid. Jäätmeseaduse § 26¹ lõike 1¹ kohaselt on tootjad kohustatud esitama andmeid probleemtooteregistrisse. Jäätmeseaduse § 26¹ lõike 2 alusel kehtestatud määruse „Probleemtooteregistri põhimäärus¹“ paragrahv 7 sätestab probleemtoodete ja probleemtoodetest tekkinud jäätmete andmete esitamise tootjatele ja tootjate ühendustele.

Lõikega 3 sätestatakse, et kui tootja või TVO soovib, tuleb talle tema turule lastud toodetest tekkinud jäätmed füüsiliselt üle anda. Need jäätmed on võimalik identifitseerida nende tunnuste (näiteks kaubamärk) järgi, mis ta on probleemtooteregistrisse esitanud. Tootjad ja TVO-d võivad ringlussevõtu- või taaskasutamiskulude hüvitamise asemel kokku leppida ka kogutud jäätmete üksteisele üleandmises enne jäätmete saatmist ringlussevõtuks või taaskasutamiseks.

Lõikes 4 sätestatakse kirjaliku lepingu nõue, mille kohaselt kulude jagamise ja hüvitamise kord määratakse kindlaks tootjate või tootjate ühenduste vahel sõlmitavas kirjalikus lepingus. Rehvidest, kantavatest patareidest ja akudest ning kodumajapidamistes kasutatavatest elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamiseks on eelpool nimetatud probleemtoote tootjad kohustatud sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Tootjate ühendustel ja probleemtoodete tootjatel, kellel kohustuste andmise kohustust tootjate ühendustele ei ole, on kohustus omada jäätmekäitluskava ning kohustus omada lepinguid jäätmekäitlejatega. Lepingutes on sätestatud hinnad jäätmekäitluse teenuste osas, mistõttu kulude hüvitamine peab toimuma tootjate või tootjate ühenduste vahel.

Lõikes 5 sätestatakse, et kulude hüvitamisel tuleb lähtuda võlaõigusseaduses, eelkõige selle III osas sätestatust. Tootjate ja TVO-de, kes võivad taotleda teiselt tootjalt või TVO-lt kulude hüvitamist, vahel on üldjuhul lepinguvälised suhted. Kui näiteks TVO-d on sõlminud omavahel lepingu selle kohta, kuidas toimub üksteise kulude hüvitamine, lähtutakse ainult võlaõigusseaduse I ja II osa sätetest.

JäätSi § 26⁷ lõige 1¹

Eelnõukohase seadusega muudetakse § 26⁷ lõiget 1¹ ja täpsustatakse elektri- ja elektroonikaseadme turustaja kohustusi müügikohas elektroonikaromu tagasivõtmisel. Elektroonikaromu direktiivi artikli 5 (2) (c) sätestab elektri- ja elektroonikaseadme turustajale kohustuse elektri- ja elektroonikaseadmetega seotud jaemüügikohtades, mille müügiplind on vähemalt 400 m², või nende vahetus läheduses ette väga väikeste elektroonikaromude (ükski väline mõõde ei ületa 25 cm) lõppkasutaja jaoks tasuta kogumise ilma kohustuseta osta sama tüüpi elektri- või elektroonikaseade. Kehtiva JäätSi kohaselt peab elektri- ja elektroonikaseadme turustaja, kes müüb oma müügikohas kasvõi ühte elektri- ja elektroonikaseadet, korraldama oma müügikohas väikeste elektroonikaromude tagasivõtu. See nõue on elektroonikaromu direktiivist rangem ning eelnõukohase sättega viiakse JäätS kooskõlla elektroonikaromu direktiivi artikliga 5 (2) (c).

JäätSi § 26⁸ lõike 9 punktid 4 ja 5

Eelnõukohase seadusega tunnistatakse kehtetuks JäätSi § 26⁸ lõike 9 punktid 4 ja 5. Nende kohaselt rehvi tootja, kes laseb turule täisrehve või kaevanduskallurite rehve, ja rehvi tootja, kes laseb turule rehve üksnes koos mootorsõidukite või maastikusõidukitega, millele ei kohaldata seaduse § 26 lõikes 1 sätestatud kohustust, või rehve koos haagistega, ei ole kohustatud korraldama üleriigilist teabekampaaniat vanarehvide kogumiseks ja käitlemiseks. Rehvi tootja mõiste laiendamisega liiguvad ka need rehvi tootjad tootjavastuse alla, mistõttu tunnistatakse need lõiked kehtetuks.

JäätSi § 34¹ lõige 1

Kehtiva jäätmeseaduse § 34¹ lõige 1 sätestab, et tasu, mida prügila käitaja võtab mis tahes jäätmete prügilasse ladestamise eest, peab katma prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise kulud ning niivõrd, kui see on võimalik, jäätmeseaduse § 91 punktis 5 nimetatud rahalise tagatise või kindlustuse kulud ja prügila järelhoolduse hinnangulised kulud perioodiks, mille pikkus on vähemalt 30 aastat. Jäätmeseaduse § 91 punkt 5 viitab prügila töö korraldamisel õnnetuste vältimiseks ja nende kahjulike tagajärgede piiramiseks rakendatavate meetmete kirjeldusele. Kohustus esitada prügila käitamiseks jäätmeloa taotlemisel rahalise tagatise või kindlustuse olemasolu tõendav dokument on sätestatud jäätmeseaduse § 91 lõike 1 punktis 4. Eelnõukohase seadusega parandatakse jäätmeseaduse § 34¹ lõikes 1 ebatäpsus, asendades viite jäätmeseaduse § 91 punktile 5 viitega jäätmeseaduse § 91 punktile 4. Samuti lisatakse § 34¹ viide deposiidikontole, et viia sätte sõnastus kooskõlla § 91 lõike 1 punktiga 4.

JäätSi § 91 lõike 1 punkt 4

Kehtiv jäätmeseadus ei nimeta võimalust kasutada tagatise liigina deposiiti, milleks on selleks määratud kontole makstud tagatissumma, vaid tagatisena on märgitud üldiselt garantii või finantstagatis. Deposiidikonto loomise vajadus on tingitud olukordadest, kus ettevõttel puudub võimalus või soov jäätmeseaduse § 91 lõike 1 punktis 4 nimetatud garantii või finantstagatise võtmiseks pankadest. Tihti on pankade garantii või finantstagatise andmise tingimused ettevõtete jaoks liiga ranged ja ettevõtte käitlusvõimet arvestades ebasproportsionaalselt kulukad, samas on ettevõtetel olemas summa, mida kanda deposiidikontole ja seda kasutades on võimalus tegevusega jätkata. Kui garantii või finantstagatise annab pank, võrdsustub see sisuliselt panga antava hüpoteegi või laenuga, mis võib ettevõtte jaoks osutada takistuseks hilisemate laenude saamisel ja seoses sellega takistada ettevõtte arengut. Ühtlasi hindavad pangad ettevõtte finantssuutlikkust ja kui tagatise väärtus on panga jaoks küsitav, võib pank keelduda garantiikirja või finantstagatise andmisest. Kui pankade tingimused osutuvad ettevõtja jaoks ebasoodsaks või ei soovi ettevõtja muul põhjusel kasutada pankade pakutavat garantiid või finantstagatist, on ettevõtjal võimalik otsustada deposiidikonto kasutamise kasuks. Deposiidikonto on Rahandusministeeriumi konto. Konto haldajaks määratakse Keskkonnaamet, kes omakorda volitab isiku, kes hakkab makseid kontrollima, vabastama ja tagastama. Deposiidikontole tagatise tasumise tõendamise dokumendiks on maksekorraldus.

JäätSi § 91 lõige 1¹

Lähtudes § 91 lõike 1 punktis 4 tehtud muudatusest, viiakse sätte kooskõlla märgitud sätte sõnastusega. Lisaks täpsustatakse, et prügila käitaja tagatise eesmärk on tagada prügila käitamisest tulenevate kohustuste, sealhulgas prügila sulgemise ja järelhooldusega seotud kulude katmine.

JäätSi § 91 lõige 1²

Prügila käitaja tagatise puhul on soodustatud isikuks Keskkonnaamet ning prügila käitaja tagatis tuleb seada Keskkonnaameti kasuks. Keskkonnaamet korraldab, juhul kui isik ei ole võimeline kohustusi täitma, tagatisega hõlmatud kohustuste täitmise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras.

JäätSi § 91 lõige 1³

Keskkonnaamet kontrollib tagatise suuruse vastavust, et tagada prügila käitamisest tulenevate kohustuste, sealhulgas prügila sulgemise ja prügila järelhooldusega seotud kulude katmine. Muuhulgas lähtutakse tagatise suuruse arvutamisel ja selle piisavuse hindamisel sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute ekspertarvamusest. Keskkonnaametil tuleb arvestada, et tagatis ei tohi ületada tagatava nõude kulude suurust. Kui tagatis ei vasta eesmärgile, keeldutakse jäätmeseaduse § 94 punkti 1 alusel prügilaloo andmisest.

JäätSi § 91 lõige 1⁴

Prügila käitaja tagatise arvutamisel tuleb arvesse võtta prügila käitamisest tulenevate kohustuste, sealhulgas prügila sulgemise ja järelhooldusega seotud kulusid. Muuhulgas lähtutakse tagatise suuruse arvutamisel ja selle piisavuse hindamisel sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute ekspertarvamusest.

JäätSi § 91 lõige 1⁵

Prügilate sulgemise ja järelhoolduse kulude hindamine on keerukas ning sõltub muuhulgas konkreetsest sulgemisprojektist, ehitushindadest jms teguritest. Selleks, et sulgemise ja järelhoolduse kulud saaksid adekvaatselt hinnatud, kehtestatakse eelnõukohase seadusega nõue, et käitaja tagatise suuruse arvutamisel on vähemasti prügila sulgemise ja järelhoolduse kulude määramiseks vajalik sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute eksperdiarvamus. Kui prügila käitaja poolt on juba varasemalt prügila sulgemise ja järelhoolduse kulusid käsitlev eksperdihinnang tellitud ning prügila käitaja tõendab, et varasemas eksperdihinnangus välja toodud kulud on endiselt ajakohased, võib kasutada ka varasemalt koostatud eksperdihinnangut.

JäätSi § 91 lõige 1⁶

Loa omaja tegevuse käigus võib selguda, et tagatis ei ole piisav, et tagada prügila käitamisest tulenevate kohustuste, sealhulgas prügila sulgemise ja prügila järelhooldusega seotud kulude katmine ning tagatist tuleb suurendada. Eelnõukohane seadus annab loa andjale võimaluse nõuda tagatise suurendamist, kui tema hinnangul ei ole olemasolev tagatis piisav. Tagatise piisavaks lugemisel lähtutakse muuhulgas ettevõtte tegevusest ning sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute eksperdiarvamusest.

JäätSi § 91 lõige 1⁷

Kontoks, kuhu tagatissumma makstakse, on Rahandusministeeriumi konto. Kontolt väljamaksete tegemist korraldab Keskkonnaamet.

JäätSi § 91 lõige 1⁸

Kui tagatise nõudmiseks olev alus on ära langenud, seda pole tekkinudki või kui käitaja soovib seda kasutada tagatise seadmise eesmärgist tulenevate kohustuste täitmiseks, korraldab Keskkonnaamet deposiidina makstud tagatissumma vabastamise ja väljamaksete tegemise. Tagatis on alati seotud konkreetse nõudega ja ilma seda vabastamata ei ole võimalik tagatist teiste nõuete jaoks kasutada.

JäätSi § 91 lõige 1⁹

Prügila käitaja peab vähemalt iga kolme aasta tagant hindama tagatise piisavust. Kui selgub, et prügila käitaja tagatis ei ole piisav tagamaks prügila käitamisest tulenevate kohustuste,

sealhulgas prügila sulgemise ja järelhooldusega seotud kulude katmist, peab prügila käitaja tagatist suurendama. Hinnang prügila käitaja tagatise piisavuse kohta peab olema vormistatud kirjalikult taasesitatavas vormis. Prügila käitaja peab tagatise piisavuse hindamiseks üle vaatama oma tegevuse (kas on muutusi jäätmekäitlustoimingutes, käideldavates jäätmeliikides või kogustes jne). Samuti peab prügila käitaja hindama, kas eksperdi hinnangus välja toodud prügila sulgemise ja järelhoolduse kulud on endiselt ajakohased ning vajadusel tellima uue eksperdi hinnangu.

JäätSi § 91 lõige 1¹⁰

Jäätmeseaduse § 91 lõikes 1¹⁰ tuuakse tagatise sihtotstarbelist eesmärki arvestades sisse täpsustus, et prügila käitaja tagatis ei kuulu prügila käitaja pankrotivara hulka. Lõikes 1¹⁰ ettenähtud erisus pankrotiseadusest on vajalik, et tagatisega kaitstav eesmärk oleks kiiresti kättesaadav ning tõhus. Prügila nõuetekohane sulgemine ja järelhooldus on oluline, et vältida ohtu keskkonnale (lõhnahäiringud, pinnase ja põhjavee saastumine, prügilagaasi teke jms) ja inimeste tervisele. Erisus on oluline selleks, et prügila käitaja pankroti korral saaksid prügila käitajale pandud kohustused täidetud, sh prügila nõuetekohaselt suletud ja järelhooldus tehtud, ning kulud, mis võivad ulatuda miljonitesse eurodesse (nt Pääsküla prügila sulgemine läks maksma ca 11,23 miljonit eurot), ei jääks maaomaniku või riigi kanda. Seega on sätte eesmärk näidata vastutustunnet üldsuse vajaduste ja riigi rahaliste vahendite suhtes ehk vältida riigieelarveliste kulutuste ootamatut suurenemist muude üldsuse vajaduste arvelt. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 8 selgitusi.

JäätSi § 91 lõige 6

Kui ilmneb, et prügilaluba omav isik näeb, et ta ei suuda täita prügila käitamisest tulenevaid kohustusi, sh teostada prügila sulgemist ja järelhooldust, peab ta sellest viivitamatult Keskkonnaametile teatama.

JäätSi § 91 lõige 7

Prügila käitaja tagatise kasutamise otsustab Keskkonnaamet ning prügilaloo omaja suhtes algatatud pankrotimenetlus ei piira Keskkonnaameti õigusi tagatise kasutamisel. Eelnõukohase seaduse § 91 lõikes 1¹⁰ ettenähtud erisus pankrotiseadusest on vajalik, et tagatisega kaitstav eesmärk oleks kiiresti kättesaadav ning tõhus.

JäätSi § 91 lõige 8

Juhul, kui prügila käitaja ei suuda täita prügila käitamisest tulenevaid kohustusi (sh prügilat sulgeda või teha prügila järelhooldust), korraldab Keskkonnaamet nende kohustuste täitmise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 8 selgitusi.

JäätSi § 91 lõige 9

Juhul, kui prügila käitaja ei suuda täita prügila käitamisest tulenevaid kohustusi (sh prügilat sulgeda või teha prügila järelhooldust), määrab Keskkonnaamet tagatist garanteerivale ettevõtjale tagatise väljamakse tegemiseks Keskkonnaameti määratud kontole 20 tööpäeva nõude esitamisest arvates või teeb väljamakse otsuse deposiidina selleks määratud kontolt.

JäätSi § 91 lõige 10

Kui deposiidina selleks määratud kontolt Keskkonnaameti määratud kontole kantud tagatise summa on suurem kui prügila käitamisest tulenevate kohustuste tegelikud kulud, kantakse ülejäänud summa prügilaloo omaniku kontole tagasi. Konto puudumise korral kantakse ülejäänud summa riigieelarvesse.

JäätSi § 91 lõige 11

Kui prügilaluba omava isiku prügila käitaja tagatisest ei piisa prügila käitamisest tulenevate kulude, sh prügila sulgemise ja järelhoolduse kulude katmiseks, siis peab puuduoleva osa tagama prügilaluba omav isik.

JäätSi § 91 lõige 12

Prügila käitaja tagatis ei kuulu tagatist garanteeriva ettevõtte pankrotimenetluse käigus tagasivõtmisele. Eelnõukohase seaduse § 91 lõikes 1⁹ ettenähtud erisus pankrotiseadusest on vajalik, et tagatisega kaitstav eesmärk oleks kiiresti kättesaadav ning tõhus.

JäätSi § 94 punkt 1

Lähtudes § 91 lõike 1 punktis 4 tehtud muudatusest, viiakse punkti sõnastus kooskõlla märgitud sätte sõnastusega ning täpsustatakse, et prügilaloa andmisest võib keelduda ka juhul kui loa andja ei pea esitatud tagatist küllaldaseks või usaldusväärseks. Tagatise küllaldaseks ja usaldusväärseks lugemisel lähtutakse muuhulgas ettevõtte tegevusest ning sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute eksperdiarvamusest.

JäätSi § 98³ lõige 1

Kehtiv jäätmeseadus ei nimeta võimalust kasutada tagatise liigina deposiiti, milleks on selleks määratud kontole makstud tagatissumma, vaid tagatisena on märgitud üldiselt garantii või finantstagatis. Deposiidikonto loomise vajadus on tingitud olukordadest, kus ettevõttel puudub võimalus või soov jäätmeseaduse § 98³ lõikes 1 sätestatud garantii või finantstagatise võtmiseks pankadest. Sageli on pankade garantii või finantstagatise andmise tingimused ettevõtete jaoks liiga ranged ja ettevõtte käitlusvõimet arvestades ebasproportsionaalselt kulukad, samas on ettevõtetel olemas summa, mida kanda deposiidikontole, ja seda kasutades on võimalus ettevõttel tegevusega jätkata. Kui garantii või finantstagatise annab pank, võrdsustub see sisuliselt panga antava hüpoteegi või laenuga, mis võib ettevõtte jaoks osutada takistuseks hilisemate laenude saamiseks ja sellega seoses takistada ettevõtte arengut. Ühtlasi hindavad pangad ettevõtte finantssuutlikkust ja kui tagatise väärtus on küsitav, võib pank keelduda garantiikirja või finantstagatise andmisest. Kui pankade tingimused osutuvad ettevõtja jaoks ebasoodsaks või ei soovi ettevõtja muul põhjusel kasutada pankade pakutavat garantiid või finantstagatist, on tal võimalik otsustada deposiidikonto kasutamise kasuks. Väiksemad ettevõtted on välja toonud, et raha maksmine riigi kontole on neile jõukohasem kui pangast garantii saamine. Deposiidikonto on Rahandusministeeriumi konto. Konto haldajaks määratakse Keskkonnaamet, kes omakorda volitab isiku, kes hakkab makseid kontrollima, vabastama ja tagastama. Deposiidikontole tagatise tasumise tõendamise dokumendiks on maksekorraldus.

JäätSi § 98³ lõige 1¹

Jäätmete ladustamise tagatise puhul on soodustatud isikuks Keskkonnaamet ning jäätmete ladustamise tagatis tuleb seada Keskkonnaameti kasuks. Keskkonnaamet korraldab, juhul kui isik ei ole võimeline kohustusi täitma, tagatisega hõlmatud kohustuste täitmise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras.

JäätSi § 98³ lõige 1²

Kontoks, kuhu tagatissumma makstakse, on Rahandusministeeriumi konto. Kontolt väljamaksete tegemist korraldab Keskkonnaamet.

JäätSi § 98³ lõige 1³

Kui tagatise nõudmiseks olev alus on ära langenud, korraldab Keskkonnaamet deposiidina makstud tagatissumma vabastamise ja väljamaksete tegemise. Keskkonnaamet esitab Riigi

Tugiteenuste keskusele taotluse tagatise vabastamiseks, kui nõuet, mille tagamiseks see esitati, enam ei eksisteeri või seda pole tekkinudki. Tagatis on alati seotud konkreetse nõudega ja ilma seda vabastamata ei ole võimalik tagatist teiste nõuete jaoks kasutada.

JäätSi § 98³ lõiked 2–5

Lähtudes § 98³ lõikes 1 tehtud muudatusest, ühtlustatakse lõigete 2–5 sõnastust ja asendatakse tekstiosa „garantii või finantstagatis“ tekstiosaga „jätmete ladustamise tagatis“ vastavas käändes.

JäätSi § 98³ lõige 4¹

Keskkonnaamet kontrollib tagatise suuruse vastavust, et tagada ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmine. Tagatise suuruse määramisel lähtutakse ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kuludest. Tagatise suuruse arvestamise üks alustest võib olla Keskkonnaameti poolt koostatud juhise, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks>. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 4² selgitusi. Keskkonnametil tuleb arvestada, et tagatis ei tohi ületada tagatava nõude kulude suurust. Kui tagatis ei vasta eesmärgile, keeldutakse jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa andmisest.

JäätSi § 98³ lõige 4²

Jäätmeseaduse § 93 lõikes 4² täpsustatakse, et tagatise arvutamisel võetakse jäätmete käitlemise korraldamise kuludena arvesse jäätmete laadimise ja veo kulu ning jäätmete käitlemise kulude all mõistetakse konkreetse jäätmeliigi käitluse hinda. Kulude eeldatav summa arvestatakse ühe viisina Keskkonnaameti koostatud juhise alusel, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks>. Keskkonnaameti juhise kohaselt arvestatakse jäätmete laadimise kulu tonnipõhise hinna alusel ning veo kulu kilomeetri põhjal arvestatuna lähima prügilani. Jäätmete laadimise ja veo kulu puhul ei sõltu hind jäätmeliigist. Jäätmete käitlemise kulu sõltub jäätmeliigist ning täpne hinnakiri on välja toodud Keskkonnaameti juhises. Hinnakiri on koostatud Keskkonnaameti ja Eesti Ringmajandusettevõtete Liidu koostöös ning selle koostamisel on lähtutud reaalsest käitlushindadest. Asjaosalised vaatavad hinnakirja regulaarselt üle ja teevad vajaduse korral selles muudatusi. Juhendi näol tegemist kaalutusõiguse teostamist suunava ja täpsustava aktiga, mis tagab Keskkonnaametile antud diskretsioonivolituse ühtse ja ühetaolise realiseerimise. Juhendiga on tagatud vajalik paindlikkus ja võrdne kohtlemine, millest Keskkonnaamet saab juhendist põhjendatud juhtudel kõrvale kalduda ja kasutada nt ettevõtja meetodit. Teisisõnu, ettevõtte võib konkreetsel juhul välja pakkuda ka oma meetoodika seaduses toodud nõuete täitmiseks.

JäätSi § 98³ lõige 4³

Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba omav isik peab vähemalt iga kolme aasta tagant tagatise piisavust hindama. Kui selgub, et tagatis ei ole piisav, et katta ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulusid, peab luba omav isik tagatist suurendama. Hinnang jäätmete ladustamise tagatise piisavuse kohta peab olema vormistatud kirjalikult taasesitatavas vormis. Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba omav isik peab tagatise piisavuse hindamiseks üle vaatama oma tegevuse (kas on muutusi jäätmekäitlustoimingutes, käideldavates jäätmeliikides või ladustatavates kogustes jne) ning Keskkonnaameti poolt koostatud juhise, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks> ning kontrollima, kas juhises välja toodud käitlushindades on tehtud muudatusi. Ettevõtte võib välja pakkuda ka oma meetoodika seaduses toodud nõuete täitmiseks.

JäätSi § 98³ lõige 4⁴

Loa omaja tegevuse käigus võib selguda, et tagatis ei ole piisav, et katta ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulud ning tagatist on vaja suurendada. Eelnõukohane seadus annab loa andjale võimaluse nõuda tagatise suurendamist, kui loa andja hinnangul ei ole olemasolev tagatis piisav. Tagatise summa piisavuse hindamisel lähtutakse kas Keskkonnaameti koostatud juhiseist, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks> või ettevõtte poolt välja pakutud meetodikast.

JäätSi § 98³ lõige 4⁵

Jäätmeseaduse § 98³ lõikes 4⁵ tuuakse tagatise sihtotstarbelist eesmärki arvestades sisse täpsustus, et jäätmete ladustamise tagatis ei kuulu jäätmete ladustaja pankrotivara hulka. Lõikes 4⁵ ettenähtud erisus pankrotiseadusest on vajalik, et tagatisega kaitstav eesmärk oleks kiiresti kättesaadav ning tõhus. Erisus on oluline tagamaks, et ladustatud jäätmete käitlemine saaks korraldatud ja käitlemiskulud kaetud ka juhul, kui jäätmeid ladustav isik läheb pankrotti. Jäätmete nõuetekohane käitlemine on oluline, et vältida ohtu keskkonnale (tuleoht, lõhnaäiringud, pinnase ja põhjavee saastumine jms) ja inimeste tervisele. Ladustatud jäätmete käitlemise korraldamise ja jäätmete käitlemise kulud, mis võivad ulatuda sadadesse tuhandettesse või isegi miljonitesse eurodesse (nt Raadi endise sõjaväelennuvälja korrastamine sinna ladustatud vanarehvidest läks maksma 1,48 miljonit eurot), ei jääks sellisel juhul maaomaniku või riigi kanda. Seega on sätte eesmärk näidata vastutustunnet üldsuse vajaduste ja riigi rahaliste vahendite suhtes ehk vältida riigieelarveliste kulutuste ootamatut suurenemist muude üldsuse vajaduste arvelt. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 8 selgitusi.

JäätSi § 98³ lõike 5 punkt 4

Jäätmekäitlejatele on põhjustanud ebaselgust tootjavastutusorganisatsiooni nimel probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemine. Eelnõukohase seadusega täpsustatakse õigusselguse huvides, et isikul, kes käitleb probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tootja või tootjavastutusorganisatsiooni nimel, ei ole tagatise omamise kohustust juhul, kui tegevus toimub tootja või tootjavastutusorganisatsiooniga sõlmitud kirjaliku lepingu alusel.

JäätSi § 98³ lõike 5 punkt 6

Jäätmeseaduse kohaselt ei ole jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustust isikul, kellel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1–45) sätestatud nõuetele vastav keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem (EMAS). Seda võib rakendada ühes, mitmes või kõikides tegevuskohtades, mis kuuluvad mis tahes tegevusvaldkonna era- või avaliku sektori organisatsioonidele. EMASi dokumentides ja avalikus keskkonnaaruandes tuleb selgelt eristada, millistel organisatsiooni tegevuskohtadel on EMASi määruse kohane keskkonnajuhtimissüsteemi registreering ning millistel mitte. Kõik EMASi määrusega kaetud tegevuskohad tuuakse välja EMASi registreerimistunnistusel. Tegevuskoht on EMASi määruse mõistes teatav geograafiline koht, mida organisatsioon kontrollib ning mis hõlmab tegevust, tooteid ja teenuseid, sealhulgas kogu infrastruktuuri, kõiki seadmeid ja materjale. Eelnõukohase seadusega täpsustatakse, et jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustust ei ole EMASi registreeringut omaval isikul selliste jäätmete ladustamise kohtade korral, mis on kantud EMASi registreerimistunnistusele.

JäätSi § 98³ lõike 5 punktid 7 ja 8

Eelnõukohase seadusega vabastatakse teatud juhul jäätmete ladustamise tagatise omanise kohustusest jäätmete taaskasutamiseks jäätmekäitleja registreeringut omavad isikud. Jäätmete ladustamise tagatisest on vabastatud jäätmekäitleja registreeringut omavad isikud, kes registreeringu alusel suunavad taaskasutusse jäätmeid, kui jäätmete ladustamise tagatise väärtus ei ületa 500 eurot. Keskkonnaministri 21.04.2004 määrus nr 21 „Teatud liiki ja teatud koguses tavajäätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeloa omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded“ (edaspidi *määrus 21*) sätestab tavajäätmete liigid, kogused ning nende taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise tingimused, millele vastava käitlemise korral ei ole jäätmeloa omamine kohustuslik ning mille puhul piisab jäätmekäitleja registreerimisest Keskkonnaametis. Lisaks jäätmeliikidele on määruse 21 lisas 1 sätestatud konkreetset jäätmekäitlustoimingud. Näiteks on jäätmekäitleja registreeringu alusel võimalik taaskasutada jäätmeliike, nagu kivid ja pinnas, tellised, betoon jms, maa-alade planeerimisel, täitmisel, korrastamisel või teede ehitamisel. Samuti on jäätmekäitleja registreeringu alusel võimalik tegeleda jäätmeteks muutunud mööbli restaureerimisega, kasutuselt kõrvaldatud puidust kaubaaluste parandamise jms tegevustega. Registreeringu alusel tehtava jäätmekäitlustegevusega võib kaasneda lühiajaline jäätmete ladustamine (nt maa-alade täitmise või teede ehituse korral piisava taaskasutatava materjali koguse varumine), kuid registreering antakse siiski konkreetseks jäätmekäitlustegevuseks, mistõttu puudub registreeringute puhul reeglina oht, et jäätmed kuhjatakse kokku ning jäetakse käitlemata. Kui tegemist on suuremahulise tegevusega ning Keskkonnaamet leiab, et kavandatav tegevus vajab siiski jäätmeloaga lisanõuete või -meetmete määramist, on Keskkonnaametil jäätmeseaduse § 98⁷ lõike 4 kohaselt võimalus nõuda isikult jäätmeloa taotlemist ning jäätmeloa taotluse menetluse raames nõuda kindlustusandja garantiid, finantstagatist või deposiidina selleks määratud kontole tagatissumma maksmist.

Sageli on registreeringute alusel tehtavad toimingud väikesemahulised ning registreeringute taotlejateks eraisikud, mistõttu võib tagatise hankimise ajaline ja rahaline kulu osutada ebaproportsionaalselt suureks. Vältimaks olukorda, kus registreeringu alusel kuhjatakse siiski taaskasutamise eel kokku suured jäätmekogused, mis ei ole jäätmete ladustamise tagatisega kaetud ning millega võib omakorda kaasneda risk, et jäätmete käitlemise kulud jäävad maaomaniku või riigi kanda, sätestatakse, et jäätmete ladustamise tagatise erand on kehtib juhul, kui jäätmete ladustamise tagatise väärtus ei ületa 500 eurot.

Eelnõukohase seadusega vabastatakse jäätmeseaduse § 98³ lõikes 1 sätestatud garantii või finantstagatise omanise või deposiidina selleks määratud kontole tagatissumma maksmise nõudest vee-ettevõtted, kelle enda tegevuses reoveesete tekib ja kes tekkinud reoveesetet ise käitlevad. Jäätmeseaduse kohaselt käsitletakse reoveesetet kui reovee puhastamise tulemusena tekkinud jäätmeid. Vee-ettevõtete puhul on enda tegevuses reovee puhastamisel tekkinud reoveesete käitlemine sageli osa nende põhitegevusest ning vee-ettevõttel ei ole võimalik reovee puhastamisel reoveesete tekkimist vältida. Kuigi reoveesetet on võimalik mõnele teisele jäätmekäitlejale üle anda, toimub sageli reoveesete käitlemine puhtasti juures, et vältida pikki transpordivahemaid ja muid lisakulutusi. Vee-ettevõttel on jätkuvalt võimalik tekkinud reoveesete üle anda käitlemiseks ka mõnele muule luba omavale isikule.

Kavandatav erand võib aidata kaasa vee-ettevõtete konsolideerumisele, kuna see hõlmab ka ühe vee-ettevõtte piires eri puhastite juures reovee puhastamisel tekkinud reoveesetet, mida ettevõtte ise käitleb.

Sätestatav erisus ei laiene teistelt isikutelt vastu võetud reoveesetele. Teistelt isikutelt vastu võetud reoveesete korral rakendab Keskkonnaamet praktikat, mille kohaselt arvestatakse ladustamise tagatise suuruse arvutamisel reoveesete käitluse hinnaks 0 eur/t, arvesse lähevad

vaid laadimise ja veokulud. Sama praktikat rakendatakse ka muude ettevõtete puhul, kellele JäätSi § 98³ lõike 5 punkti 8 erisus ei laiene.

Samuti rakendab Keskkonnaamet reoveesete käitlejate puhul praktikat, kus tagatise arvutamisel võetakse arvesse seda, kas reoveesete on kompostimisel või mitte. Kompostimise protsessis olevale reoveesetele tagatist ei rakendata ning tagatis rakendub üksnes ladustatud materjalile, mis ootab kompostimisele suunamist, ja kompostimisel tekkinud materjalile, mis jääb ootele, et see ära kasutatakse. Töödeldud reoveesete, näiteks valminud komposti ladustamise tagatise vältimiseks on võimalik reoveesete tooteks sertifitseerida keskkonnaministri 19.07.2017 määrusele nr 24 „Reoveesetest toote valmistamise nõuded“ vastavuse korral. Sellisel juhul on tegemist tootega, mille ohutus- ja kvaliteedinäitajatele vastavus on tõendatud ning jäätmetele kehtestatud nõuded enam ei kohaldu.

JäätSi § 98³ lõige 6

Kui ilmneb, et keskkonnakaitaseluba omav isik ei suuda ladustatud jäätmete käitlemist korraldada, peab ta sellest viivitamatult Keskkonnaametile teatama.

JäätSi § 98³ lõige 7

Jäätmete ladustamise tagatise kasutamise otsustab Keskkonnaamet ning keskkonnakaitseloa omaja suhtes algatatud pankrotimenetlus ei piira Keskkonnaameti õigusi tagatise kasutamisel. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 8 selgitusi.

JäätSi § 98³ lõige 8

Jäätmete ladustamise tagatise kasutamiseks korraldab Keskkonnaamet jäätmete likvideerimise ning käitlemise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras. Tagatis avaneb, kui jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitaseluba omav isik jätab täitmata oma kohustused käidelda jäätmeid ning Keskkonnaamet teeb otsuse asendustäitmiseks. Asendustäitmise kulud kaetakse tagatisest. Pärast sihtkontolt väljamakse tegemist on jäätmete ladustajal endiselt kohustus tagada, et tagatis oleks piisav. Jäätmete ladustamise tagatist võib kasutada ainult ladustatud jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmiseks. Jäätmete ladustamise tagatist ei saa kasutada jäätmeid ladustava isiku muude nõuete rahuldamiseks (võlgade tasumiseks), samuti ei kuulu see tagatist garanteeriva ettevõtte pankrotimenetluse käigus tagasivõtmisele. See tähendab, et tagatis peab säilima igal juhul ka siis, kui jäätmeid ladustav isik või tagatist garanteeriv ettevõtte pankrotti läheb. Tagatis ei saa sattuda n-ö pankrotipessa.

JäätSi § 98³ lõige 9

Juhul, kui Keskkonnaamet korraldab jäätmete likvideerimise ning käitlemise, määrab ta tagatist garanteerivale ettevõtjale tagatise väljamakse tegemiseks Keskkonnaameti määratud kontole 20 tööpäeva nõude esitamise arvestes või teeb väljamakse otsuse deposiidina selleks määratud kontolt.

JäätSi § 98³ lõige 10

Kui deposiidina selleks määratud kontolt Keskkonnaameti määratud kontole kantud tagatise summa on suurem kui jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise tegelikud kulud, kantakse ülejäänud summa keskkonnakaitseloa omaniku kontole tagasi. Konto puudumise korral kantakse ülejäänud summa riigieelarvesse.

JäätSi § 98³ lõige 11

Kui keskkonnakaitseluba omava isiku jäätmete ladustamise tagatisest ei piisa ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmiseks, siis peab puuduoleva osa tagama keskkonnakaitseluba omav isik.

JäätSi § 98³ lõige 12

Jäätmete ladustamise tagatis ei kuulu tagatist garanteeriva ettevõtte pankrotimenetluse käigus tagasivõtmisele. Sätte eesmärk on vältida olukorda, kus tagatist garanteeriva ettevõtte pankroti korral jäävad ladustatavad jäätmed tagatisega katmata. Vt juurde JäätSi § 98³ lõige 8 selgitusi.

JäätSi § 98⁴

Lähtudes § 98³ lõikes 1 tehtud muudatusest, ühtlustatakse selguse huvides sõnastust. Samuti täpsustatakse, et jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa andmisest võib keelduda ka juhul kui loa andja ei pea esitatud tagatist küllaldaseks või usaldusväärseks. Tagatise küllaldaseks ja usaldusväärseks lugemisel lähtutakse kas Keskkonnaameti koostatud juhiseist, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks> või ettevõtte poolt välja pakutud metoodikast.

JäätSi § 98⁵ lõike 1 punkt 2

Jäätmeseaduse kohaselt tuleb ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks või taaskasutamiseks jäätmeloa taotlemisel esitada loa andjale muuhulgas Euroopa Majanduspiirkonnas asuva krediidi- või finantsasutuse või kindlustusandja garantii või finantstagatist tõendav õnnetusjuhtumitest tekkinud keskkonnasaastuse kulude likvideerimiseks. Selle sätte eesmärk on tagada õnnetusjuhtumitest tingitud keskkonnakahju hüvitamine. Kehtiva jäätmeseaduse § 98⁵ lõike 1 punktis 2 välja toodud sõnastuse alusel on kindlustusseltsidel olnud probleeme ohtlike jäätmete käitlejatele vastutuskindlustuse pakkumisega, mistõttu täpsustatakse eelnõukohase seadusega sätte sõnastust.

JäätSi § 98⁵ lõige 2

Selleks, et viia § 98⁵ lõike 2 sõnastus kooskõlla sama paragrahvi lõikega 1, asendatakse § 98⁵ lõikes 2 toodud valemis viide garantii või muu tagatise suurusele viitega õnnetusjuhtumi likvideerimise tagatise suurusele.

JäätSi § 98⁵ lõige 2¹

Eelnõukohase seadusega täiendatakse § 98⁵ lõikega 2¹, milles täpsustatakse, millistele tingimustele peab vastutuskindlustusleping vastama ning mida loetakse kindlustusjuhtumiks. Samuti sätestatakse, et kindlustussumma peab olema mõistlik ning arvestama muuhulgas ka ohtlike jäätmete käitlemisega seotud tegevuskohta, ohtlike jäätmete kogust ja käitlemise viisi, tegevuse ja sellest tuleneda võivate kahjustuste ulatust ning muid asjakohaseid asjaolusid.

JäätSi § 98⁵ lõige 2²

Paragrahvi 98⁵ lõikes 2² täpsustatakse, et vastutuskindlustusleping ei pea katma kahju, mis tekkis käitaja poolt keskkonnaseisundi halvendamisest, välja arvatud esmaste päästetoimingutega seotud mõistlikud kulutused esmase kahju likvideerimiseks ja kahju suurenemise ärahoidmiseks. Samuti ei pea vastutuskindlustusleping katma kahju, mis tekitati käitaja valduses olevale varale või tuleneb sündmusest, mille käitaja põhjustas tahtlikult.

JäätSi § 98⁵ lõige 2³

Paragrahvi 98⁵ täiendatakse lõikega 2³, mille kohaselt on kindlustusandjal õigus keelduda vastutuskindlustuslepingu sõlmimisest, kui käitaja keeldub esitamast riskianalüüsi või muid kindlustusandja poolt kindlustusriski hindamiseks vajalikuks peetavaid asjaolusid tuvastada võimaldavaid tõendeid.

JäätSi § 98⁵ lõiked 3 ja 4

Lähtudes eelnõukohase seaduse § 98⁵ lõike 1 punktis 2 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust.

JäätSi § 98⁵ lõige 5

Lähtudes eelnõukohase seaduse § 98⁵ lõike 1 punktis 2 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust.

JäätSi § 98⁶ punkt 1

Lähtudes eelnõukohase seadusega § 98⁵ lõike 1 punktis 2 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust.

JäätSi § 105 lõige 2

Jäätmeseaduses kehtestatud metallijäätmete kokkuostmise piirangud kehtivad alates 2004. aastast. Jäätmeseaduse metallijäätmete kokkuostupiiranguid käsitlevates sätetes toodud mõisteid „seadusjärgset turuluba omava võrguettevõtte“ ja „tegevusluba omava telekommunikatsioonivõrgu operaator“ reguleerinud energiaseadus ja telekommunikatsiooniseadus on kehtetud. Eelnõukohase seadusega asendatakse jäätmeseaduse § 105 lõikes 2 viide seadusjärgset turuluba omavale võrguettevõtjale ja tegevusluba omavale telekommunikatsioonioperaatorile viitega elektrituruseaduses nimetatud võrguettevõtjale, kellel on elektrituruseaduse alusel antud tegevusluba, ning elektroonilise side seaduses nimetatud elektroonilise side ettevõtjale, kes on esitanud elektroonilise side seaduses nõutud majandustegevuse teate. Muudatusega ei kitsendata ega laiendata metallijäätmete kokkuostmise piiranguid, vaid ajakohastatakse sõnastust.

JäätSi § 105 lõige 3

Jäätmeseaduse metallijäätmete kokkuostupiiranguid käsitlevates sätetes on kasutatud mõistet „teehoiutööde tegevusluba omav ettevõtte“. Seda mõistet reguleerinud teeseadus on kehtetu. Eelnõukohase seadusega asendatakse jäätmeseaduse § 105 lõikes 3 viide teehoiutööde luba omavale ettevõtjale viitega avalike teede korrashoiu pädevust omavale isikule, kes on esitanud ehitusseadustikus nõutud majandustegevuse teate. Ühtlasi ajakohastatakse raudteeinfrastruktuuri ettevõtja määratlust ning tuuakse välja, et silmas peetakse raudteeseaduses sätestatud raudteeinfrastruktuuri ettevõtjat, kellel on raudteeseaduse alusel antud tegevusluba. Muudatusega ei kitsendata ega laiendata metallijäätmete kokkuostmise piiranguid, vaid ajakohastatakse sõnastust.

JäätSi § 127¹

Muudatusega täiendatakse seadust ning sätestatakse probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude puhul üldisest väärtegude aegumistähtjast pikem, kolmeaastane aegumistähtaeg.

Paragrahvi 124 käsitletava väärteokoosseis on otseses seoses Euroopa Liidu kehtestatud sihtarvudega (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ, kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34—43), elektroonikaromu direktiiv ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/157/EMÜ (ELT L 266, 26.9.2006, lk 1—14).

Jäätmeseaduse § 26¹ lõike 1¹ kohaselt on tootjad kohustatud esitama andmeid probleemtooteregistrisse. Jäätmeseaduse § 117 lõike 2¹ kohaselt on probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitleja kohustatud esitama probleemtooteregistrile andmed probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemise kohta jäätmeseaduse § 26¹ lõike 2 alusel

sätetatud nõuete kohaselt. Jäätmeseaduse § 26¹ lõike 2 alusel kehtestatud määruse „Probleemtooteregistri põhimäärus¹⁴“ paragrahv § 17 sätestab andmete esitamise tähtajad. Eelmise kalendriaasta kohta esitatakse probleemtoote (va patareid ja akud) andmed hiljemalt 31. jaanuaril ning patarei ja akujäätmete osas esitatakse andmed hiljemalt 30. aprill. Tootjad ja tootjate ühendused on kohustatud saavutama kogumise nõutava sihtarvu. Kogumise sihtarv on konkreetse kalendriaasta protsendimäär, mis saadakse kalendriaasta jooksul kogutud patarei- ja akujäätmete massi jagamisel selle aasta ja kahe eelneva aasta jooksul keskmiselt aastas vahetult kasutajale müüdüd või kolmandatele isikutele kasutajatele müümiseks üle antud probleemtoodete massiga.

Laiendatud tootjavastutuse valdkonnas on ilmnenu mitu probleemi ning Eesti ei suuda juba hetkel täita direktiividega nõutud sihtarve. Keskkonnaamet peab tootjaid/TVOSid kontrollides veenduma, kas tootja/TVO on saavutanud sihtarvud või mitte. Kui tootja/TVO sihtarve ei täida, ei ole ka liikmesriigil võimalik sihtarve täita. Kui sihtarve ei ole täidetud, on Keskkonnaametil võimalus alustada menetlust seadusest tuleneva kohustuse rikkumise korral. Hetkel kehtib probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegade üldine 2-aastane väärtegade aegumistähtaeg, mis ei võimalda Keskkonnaametil vääртеomenetlust alustada, kuna edasikaebamise korral lõpetatakse vääртеomenetlus aegumistähtaja möödumise tõttu. Nimelt Keskkonnaamet saab kontrollida sihtarvude täitmist andmete esitamise hetkest, kuid sihtarvude täitmise kohustus tootjal ja jäätmekäitlejal oli juba eelmisel kalendriaastal, mistõttu on Keskkonnaametil aega vääртеomenetluse läbiviimiseks maksimaalselt üksteist kuud (andmete esitamise tähtaeg eelmise kalendriaasta kohta on 31.01). Kui üheteist kuu sisse arvestada ka kohtuvaidlused kõikides kohtuastmetes, siis väheneb vääртеomenetluse läbiviimise aeg veelgi. Lisaks on andmete päring ja kontrolli läbiviimine väga mahukas ning menetlusele kuluv aeg sõltub andmete mahust ja menetlusala isiku koostööst menetlejaga.

Näiteks Keskkonnainspeksioon (praegune Keskkonnaamet) tegi 08.07.2016. a üldmenetluse otsuse ühe tootjate ühenduse suhtes, kes jättis täitmata sihtarvude täitmise ajavahemikul 01.01.2014-31.12.2014 ja 01.01.2015-31.12.2015. a. Üldmenetluse otsus sihtarvude täitmise osas ajavahemikul 01.01.2014 - 31.12.2014 lõpetati VTMS § 29 lg 1 p 5 alusel, s.o väärtegade aegumistähtaja möödumise tõttu, kuna asja ei jõutud menetleda kahe aasta jooksul. Tootjaid/TVOSid, keda Keskkonnaamet peab kontrollima, on ligi 800. Tekkinud kogemuste põhjal on vääртеomenetluse läbiviimise aeg liiga lühike aeg ning kahetsusväärset ei jõua kaasus sisulise otsuseni, vaid lõpeb aegumisega. Seetõttu ei ole Keskkonnaamet probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumiste osas otstarbekuse kaalutlustel väga palju vääртеomenetlusi alustanud, kuivõrd on ette teada, et menetlus lõpeb aegumise tõttu. Sihtarvude täitmine on agaliikmesriikidele pandud kohustus (mis karmistuvad veelgi) ja kolmeaastane aegumistähtaeg aitab rikkujate karistamise kaudu jõuda kiiremini nende kohustuste täitmiseni.

JäätSi § 136¹⁵

Seadust täiendatakse §-ga 136¹⁵. Tegemist on üleminekusättega JäätS § 124 loetletud väärtegade menetlustele aegumistähtaja rakendamisel. Kolme aastast aegumistähtaega rakendatakse menetlustele, mida alustatakse 2022. aasta 1. jaanuaril või hiljem.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus on valdavalt kasutatud kehtivas õiguses kasutuses olevaid termineid. Täpsustatakse rehvi tootja ja põllumajandusplasti tootja terminid.

Eelnõus on sätestatud täpsustatud terminite tähendus ja avatud nende sisu.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele. Eelnõukohase seadusega viiakse jäätmeseadus muu hulgas kooskõlla elektroonikaromudirektiiviga (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38–71). Muudatus on eelkõige täpsustavat ja regulatsiooni korrastavat laadi, leevendades seadusega rangemalt ülevõetud direktiivi nõudeid, muutmata seejuures jäätmeseaduses sätestatud põhimõtteid.

6. Seaduse mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ning sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju.

Kavandatud muudatus 1: rehvi tootja termini laiendamine mootorsõidukitele, mis kuuluvad majandus- ja kommunikatsiooniministri 13. juuni 2011. a määruse nr 42 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuded ning nõuded varustusele“ lisa 5 „Sõidukite jaotus kategooriatesse ja klassidesse“ kohaselt määratud mootorsõidukite kategooriatesse M1, N1 ja L2e.

Sihtrühm: kategooriate M1, N1 ja L2e mootorsõidukeid Eestis turule laskvad ettevõtted (71).

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: varem ei kuulunud rehvi tootjavastutuse alla mootorsõidukite rehvid, mis lasti Eestis turule koos M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukiga. Eelnõukohase seaduse kohaselt kuuluvad need rehvid rehvi tootjavastutuse alla. See tähendab, et M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõiduki tootja peab jälgima ka rehvi tootjavastutusega seotud nõudeid, liituma tootjate ühendusega ning tasuma rehvide kogumise ja taaskasutamise eest taaskasutustasu.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: muudatusega võib kaasneda Keskkonnaametile mõningal määral suurem töökoormus nende ettevõtete kontrollimisest, kes varem tootjavastutuse nõuetest tulenevaid kohustusi ei kandnud. Lisaks tuleb kontrollida, et kõik M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukeid koos rehvidega turule laskvad tootjad liituksid rehvi tootjate ühendusega. Keskkonnaagentuurile võib kaasneda mõningal määral suurem töökoormus seoses ettevõtete nõustamisega.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: positiivne mõju elu- ja looduskeskkonnale, kuna kõik nimetatud rehvid saab tasuta ära anda rehvide kogumiskohtadesse, eraldi nende eest maksma ei pea. Võib järeldada, et vähem rehve viiakse ka metsa alla, kuna inimestele on loodud võimalus need tasuta ära anda.

Mõju olulisus: pigem väheoluline mõju. Ka praegu kohaldati kõikidele neile rehvidele tootjavastutust. M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite puhul rakendati mootorsõiduki jäätmeks muutmisel romusõiduki tootjavastutust. Ehk romusõiduki all olevad vanarehvid käideldi koos romusõidukiga.

Kavandatud muudatus 2: täpsustatakse prügila käitamiseks jäätmeloa, jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa ning ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel nõutud krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantii või finantstagatise seotud sätteid. Prügilate käitajatele ja jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba taotlevatele isikutele luuakse võimalus kasutada ühe finantstagatise liigina depostiit ehk selleks määratud kontole makstud tagatissummat.

Sihtrühm: prügilate käitajad ning jäätmekäitlejad, kes tegelevad jäätmete ladustamise või ohtlike jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamisega.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: muudatusega kaasneb ettevõtjatele positiivne mõju. Kehtiv jäätmeseadus ei nimeta võimalust kasutada tagatise liigina deposiiti, vaid tagatisena on märgitud üldiselt garantii või finantstagatis. Deposiidikonto kasutamise võimaluse lisamine annab ettevõtetele lisavõimaluse tagatise nõude täitmiseks. Ettevõtted on avaldanud arvamust, et tagatissumma maksmine deposiidikontole on neile mugavam ja jõukohasem kui krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantii saamine. Lisaks võimaldab muudatus sõlmida ohtlike jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamisega tegelevatel ettevõtetel kindlustusseltsidega vastutuskindlustuslepingu õnnetusjuhtumitest tekkinud keskkonnasaastuse likvideerimise kulude katmiseks. Muudatusega, mille kohaselt lähtutakse prügila käitaja tagatise suuruse arvutamisel ja hindamisel sõltumatute ja küllaldase kvalifikatsiooniga kolmandate isikute eksperdiarvamusest, võib prügilate käitajatele kaasneda kulu seoses eksperdiarvamusega tellimusega, kuid samas annab eksperdiarvamus prügila käitajale kindluse, et tagatis on piisav, et katta kulud, mida prügila käitaja peab tulevikus tegema seoses prügila katmise ja järelhoolduse teostamise kohustusega.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: muudatusega kaasneb Keskkonnaametile mõningal määral suurem töökoormus Riigi Tugiteenuste Keskusega suhtlemise ja deposiidikontole tagatissumma kandmise kontrollimisega. Samuti suurendab Keskkonnaameti töökoormust see, kui ettevõtted soovivad deposiidikonto kasutamise võimaluse lisandumisel kasutada mitut tagatise liiki. Näitena võib tuua olukorra, kus esmalt on ettevõttele väljastatud pangagarantii, kuid ladustatavate jäätmekoguste suurendamise või muude jäätmeliikide ladustamise korral kannab ettevõtte tagatissumma deposiidikontole. Mitme tagatise liigi kasutamise kaasaegselt Keskkonnaametile suurem koormus tagatise olemasolu ja piisavuse kontrollimisel.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: mõju elu- ja looduskeskkonnale on positiivne, kuna deposiidikontole rahalise tagatise kandmine on üks viis, mille kaudu on võimalik tagada, et ladustatud jäätmed saavad nõuetekohaselt käideldud ning prügilate sulgemine ja järelhooldus korraldatud. Samuti avaldab elu- ja looduskeskkonnale positiivset mõju ohtlike jäätmete taaskasutajate ja kõrvaldajate tegevuseks nõutava kindlustusega seotud sätete täpsustamine. See aitab tagada, et ohtlike jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamisega tegelevatel ettevõtetel on olemas vastutuskindlus õnnetusjuhtumist tingitud keskkonnasaastuse likvideerimiseks.

Mõju olulisus: pigem väheoluline mõju. Prügila käitamiseks jäätmeloa, jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa ning ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel tuleb loa taotlejal ka kehtiva jäätmeseaduse kohaselt esitada loa andjale Euroopa Majanduspiirkonnas asuva krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiid või finantstagatist tõendav dokument. Muudatusega täpsustatakse garantii või finantstagatise seotud sätteid ning luuakse võimalus kasutada veel üht tagatise liiki, milleks on deposiit – tagatissumma selleks ettenähtud deposiidikontole kandmine.

Kavandatud muudatus 3: muudetakse jäätmete ladustamiseks tagatise omamise kohustusest vabastatud isikute loetelu.

Sihtrühm: Keskkonnaametis registreeritud isikud ning vee-ettevõtted.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: mõju vee-ettevõtetele, kes ise oma tegevuses tekkinud reoveesetet käitlevad, ning Keskkonnaametis registreeritud isikutele, kelle ladustatavate jäätmete ladustamise tagatise väärtus ei ületa 500 eurot, on positiivne, kuna

eespool nimetatud isikud vabastatakse jäätmete ladustamiseks tagatise omamise kohustusest. Samas võib sellise lahenduse tulemusena tekkida vee-ettevõtete puhul olukord, kus osad ettevõtted ei ole huvitatud enam mujal tekkinud reoveesette vastuvõtmisest, kuna nii on võimalik vältida tagatise kohustust. Väiksematel puhastitel võib seetõttu osutada keeruliseks leida vastuvõtjat. Teisalt võib see suunata vee-ettevõtteid ühinema (liituvad väiksemad vee-ettevõtted, et tagada ettevõtte enda mõne puhasti juures käitlemine).

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheneb Keskkonnaameti töökoormus seoses mõnede Keskkonnaametis registreeritud isikute ja vee-ettevõtete jäätmete ladustamise tagatise omamise nõudest vabastamisega.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: jäätmete ladustamise tagatise omamise nõudest vabastatavad isikud on need, kelle käideldavad jäätmekogused on väikesed või kelle puhul on vähetõenäoline, et jäätmed jäetakse käitlemata. Seega on mõju elu- ja looduskeskkonnale pigem väheoluline.

Mõju olulisus: tervikuna pigem väheoluline mõju. Mõnele Keskkonnaametis registreeritud isikule ja vee-ettevõtjale on mõju väheoluline, kuivõrd nimetatud isikutel ei pea edaspidi olema tagatist jäätmete ladustamiseks. Samuti ei avalda muudatus olulist mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele ega elu- ja looduskeskkonnale.

Kavandatud muudatus 4: probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegade aegumistähtaja pikendamine kahelt aastalt kolmele aastale

Sihtrühm: tootjad, tootjate ühendused, probleemtoodetest tekkinud jäätmete jäätmekäitlejad

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: Tootja ja tootjate ühendused on juba praegu kohustatud tagama oma turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja taaskasutamise sihtarvude täitmise. Väärteomenetluse aegumistähtaja pikendamine ei mõjuta ettevõtjate tegevust ega majandust.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: Mõju riigiasutusele on positiivne. Väärteomenetluse aegumistähtaja pikendamine annab Keskkonnaametile väärtuslikku aega väärteomenetluse läbiviimiseks ning edasikaebamise korral on väärteomenetluse aegumise võimalus väiksem, mis vähendab ka riigi menetluskulusid. Lisaks võimaldab muutus tagada riigile kehtestatud sihtarvude täitmise ning sellega väheneb trahvi määramise võimalus Euroopa Liidu poolt Eesti Vabariigile.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väärtegade aegumistähtaja pikendamise mõju elu- ja looduskeskkonnale pigem väheoluline.

Mõju olulisus: probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse täitmine on oluline, et saavutada jäätmete nõuetekohane käitlemine ja maksimaalne taaskasutamine, sh ringlussevõtu kõrge tase. Antud kohustuse täitmisel on suur avalik huvi. Euroopa Liit on kehtestanud riigile sihtarvude täitmise nõude, kui riik nõuet ei täida võib Euroopa Liit Eestile trahvi määrata.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seadusemuudatusega kuuluvad kõik rehvid tootjavastutuse alla ning eraldi mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide üle arvestust pidada ei ole enam vaja. Probleemtooteregistris on klassifikaatorite muutmiseks vaja luua asjakohased infotehnoloogilised lahendused. Infosüsteemis vajalikud IT-arendused teevad Keskkonnaagentuuri ning Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse töötajad. Probleemtooteregistris mootorsõiduki osadega seotud funktsionaalsuse eemaldamise IT arendustööde maksimaalne kulu on 1000 eurot. See kulu on lisatud Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse 2021. aasta eelarvesse.

8. Rakendusaktid

Muudetud jäätmeseadusega tuleb kooskõlla viia järgmised õigusaktid:

- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 79 „Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“;
- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 80 „Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord“;
- Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2019. a määrus nr 13 „Probleemtooteregistri põhimäärus“;
- keskkonnaministri 22. juuli 2013. a määrus nr 57 „Probleemtoote kasutajale kättesaadavaks tehtava teabe loetelu ning teabe esitamise viisid ja kord“.

Määruste muutmise eelnõude kavandid on seletuskirja lisa 1.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras, välja arvatud seaduse § 23 lõiked 1⁵ ja 1⁶ ja § 26⁴, mis jõustuvad 2022. aasta 1. jaanuaril.

Üldisest erinev jõustumisaeg on määratud arvestusega, et tagatud on mõistlik aeg, mille jooksul adreassaadid saaksid uute normidega tutvuda ning oma tegevuse ümber korraldada. Jõustumisaeg kavandatakse tinglikult, kuna konkreetne jõustumisaeg sõltub menetluse käigust ja selgub Riigikogu menetluse lõppjärgus.

Üldises korras jõustuvad sätted ei vaja üleminekuaga, kuna neis ei eeldata tegevuse ümberkorraldamist, sest on tehnilise iseloomuga.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Maaeluministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Justiitsministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks järgmistele isikutele: SA Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Ringmajandusettevõtete Liit, Ragn-Sells AS, Eesti Energia AS, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Linnade ja Valdade Liit, MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus, MTÜ Eesti Elektroonikaromu, MTÜ Rehviringlus, Ekogaisma Eesti OÜ, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Autode Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liit, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit, MTÜ ELV, Eesti Vee-ettevõtete Liit, E-Kaubanduse Liit, AS Kuusakoski, Eesti Kindlustusseltside Liit, Eesti Pangaliit, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Politsei- ja Piirivalveamet.

Algatab Vabariigi Valitsus „...“ 2021

allkirjastatud digitaalselt